

Espanya, constitució de paper?

written by Pau Miserachs | 14 de juliol de 2021

La categoria de constitucions semàntiques o de paper va ser incorporada a la ciència política per Karl Loewenstein. La importància de la constitució –deia el professor– dins del procés de poder és una premissa teòrica que no té concepte fix perquè en cada cas és fruit de l'època, i no existeix, segons Loewenstein limitada al fet jurídic positiu que considera un esquelet normatiu buit.

Per Loewenstein, l'estat constitucional modern correspon a una forma de govern de democràcia constitucional sotmesa a una dinàmica del poder de la societat de masses, no a una monarquia com va passar el segle XIX. No existeix, per tant, una teoria de la constitució eternament vàlida, afirma Loewenstein, perquè el procés polític és la realitat de la constitució, de manera que l'essència de la constitució no és en si mateixa sinó en relació amb la vinculació exterior que significa el poder polític que l'administra i interpreta. Al Regne d'Espanya xoquen la visió catalana i la visió espanyola, que creu en els valors i principis immodificables i eterns.

És important en democràcia determinar com s'obté el poder per conèixer-ne la legitimitat, com serà exercit i com serà controlat per la ciutadania, ja que el poder incontrolat és dolent i es corromp i degenera si no admet un context plural i la seva limitació per la constitució. Les eleccions periòdiques són les que marquen el camí, i en el cas de Catalunya és clar que la majoria electoral està per l'autodeterminació nacional i l'amnistia dels represaliats.

Per tant, seguint a Loewenstein, el nucli sobre el qual s'ha d'investigar d'una constitució és l'estudi del mecanisme de control del poder polític dins del procés de govern, segons

explica a *Teoria de la constitució* (Ariel, Barcelona 2018). Cap constitució que es digui democràtica pot determinar situacions absolutes, ja que ha d'estar supeditada a les reformes que exigeixin els nous temps i els canvis de poder.

En el cas català, és evident que la Constitució espanyola no pot impedir-ne l'accés a la independència si així ho decideix el poble català. Cap estat pot construir una constitució contrària al dret internacional per negar drets imprescriptibles.

Hi ha una tendència a dominar l'electorat a través dels mitjans de comunicació social i aquest domini permet el del procés polític, i així la constitució escrita no és més que un instrument de control del poder polític i no és una protecció eficaç davant el retorn de l'autocràcia que també pateix Espanya.

El resultat d'aquesta manera de fer des del poder, tractant la constitució com un element semàntic i sense força, és una dinàmica extraconstitucional dels poders de fet que aprofiten l'allunyament dels ciutadans de les institucions constitucionals, que impulsen per consolidar l'apropiació del poder institucional per part dels partits que han governat amb poder ampli.

Avui, podem veure que la implantació i el desenvolupament d'una millor democràcia al Regne d'Espanya esdevé una tasca no exempta de dificultats i impediments immobilistes que s'oposen a tot canvi, entre els quals el de la indivisibilitat territorial i la sobirania del conjunt.

Aquests partits que així operen no reconeixen que el poder resideix en el poble i que és el poble qui ha de decidir com vol ser governat, al mateix temps que han de respectar les sobiranies nacionals existents abans de l'annexió i assimilació per Castella.

Avui la democràcia constitucional, amb totes les limitacions

que imposa als drets nacionals dels pobles com Catalunya, s'ha convertit en una realitat falsejada de la qual no s'ha calculat el cost social o no importa al poder que l'administra des de l'Estat central. Una constitució no pot falsejar la història si vol ser durable i no promoure el rebuig dels pobles sobre els quals impera.

L'existència del pluralisme i la multiculturalitat és clar que diversifica el curs de l'evolució democràtica catalana a la via republicana, a la qual a més, no s'ha d'amagar, s'oposa una fracció notable de la burgesia catalana instal·lada en conegudes institucions econòmiques a qui ja va bé aquest sistema.

Però no es pot simplificar en les raons de la reivindicació catalana de la independència quan es converteix en una necessitat per superar la crisi actual, que pot conduir Catalunya a l'estancament si prosperen les accions de les dretes espanyoles.

Catalunya suscita esperança i por per igual, pels entrebancs que està produint l'Estat central al desenvolupament de la llibertat nacional catalana i la seva sobirania. La por acompanya l'esperança i genera acció defensiva i acció espontània de la ciutadania en defensa de les llibertats catalanes, fiant en les institucions per remoure les velles estructures ara que se sap que Constitució i democràcia no són la mateixa cosa.

A Catalunya s'ha produït un compromís històric i social per construir una nova democràcia amb forma republicana, i el que també preocupa és la llibertat econòmica i la necessitat d'abolir determinants esclavatges del vell sistema de producció heretat de la dictadura protectora dels monopolis de fet.

Catalunya reclama l'exercici de la totalitat de les llibertats públiques i polítiques que són drets naturals irrevocables i

imprescriptibles en una sana democràcia. L'horitzó és doncs un nou ordre social fet a Catalunya i pels catalans i un nou repartiment de la riquesa per no fer de la igualtat un fantasma.

Independència no és subversió total de la societat, sinó una etapa necessària en la transició a un nou règim propi de Catalunya, d'acord amb l'estructura de la seva societat. El camí està obert, amb una orientació pragmàtica i evolutiva, sense sorolls ni destruccions, perquè es tracta de l'avenç cap al futur, amb transparència i sense falses constitucions. Ara cal unitat sense fissures de les forces independentistes per batre els molins de vent dels arguments contraris.

L'independentisme democràtic, desmarcat de tota idea de violència, progressa pel camí de la pau, perquè els principis ètics i la racionalitat, deia mossèn Josep Dalmau, són els catalitzadors de la història davant un Estat centenàriament opressor i despòtic que no vol ser plurinacional, que ja no és argument a la Unió Europea ni a les Nacions Unides.

Per fi el Regne d'Espanya, si prospera el diàleg del govern Sánchez compromès amb el govern català, haurà de reconèixer que Catalunya té dret a un Estat propi com totes les nacions del món, segons deia mossèn Dalmau, al marge de si són petites o grans, perquè cada poble té dret a mantenir les seves diferències amb els altres pobles i no perdre la seva identitat nacional ni la seva cultura pròpia.

El Regne d'Espanya, Pedro Sánchez i els seus nous ministres, i també les dretes espanyoles, com diria Edgar Morin, han d'entendre que "el poder absolut de l'Estat nació s'ha acabat", perquè no és intocable i, com deia mossèn Josep Dalmau en el llibre *Catalunya segrestada* (Pòrtic 1993, Barcelona), estan obligats a alliberar les nacionalitats sotmeses dins de les seves fronteres, que es troben en situació de perpètua injustícia sota el seu domini polític.